

Vantaan kaupungin lausunto HSY:n alustavasta toiminta- ja taloussuunnitelmasta vuosille 2024-2026

Pääkaupunkiseudun kaupungit Helsinki, Espoo, Vantaa ja Kauniainen ovat valmistelleet vuosittain suurille kuntayhtymille HSL:lle ja HSY:lle yhteiset omistajaohjaustavoitteet. Tavoitteiden valmistelussa vuosille 2024–2026 on lähtökohtana se, että tavoitteet pysyvät koko tavoitekauden samoina, mutta tavoitteisiin liittyviä mittareita voidaan täsmentää vuosittain. Tällä tavoitellaan parempaa jatkuvuutta ja ennakoitavuutta kuntayhtymän näkökulmasta. HSY:lle asetetut tavoitteet ja niitä koskevat mittarit on esitetty alla olevassa taulukossa:

1. Tuottavuuden nousu vuosittain vähintään 1,5 %	2. Ympäristövastuullisuuden lisääminen	3. Vesi- ja jätehuollon toimivuuden parantaminen
Mittarit: 1. Tuottavuusohjelman toimeenpano, toiminnan selkeä suuntaaminen perustehtävään ja investointiohjelman mitoitus sekä muut tarvittavat toimenpiteet talouden tasapainottamiseksi ja velkaantumisen hillitsemiseksi sekä taksojen maltillisiksi korotuksiksi 2. Toimintamenot euroa/asukas	Mittarit: 1. kotitalousjätteen kierrätysaste vuosittain, tavoitetaso 2024: vähintään 52 % (vuoden 2025 tavoitetaso 54 %) 2. Kasvihuonekaasupäästöjen määrä HSY:n omassa toiminnassa ja ulkoisissa palveluissa, tavoitetaso 2024: enintään 92 000 t CO ₂ -ekv 3. Hiilineutraalisuussuunnitelman toteuttaminen hiilineutraalisuustavoitteeseen 2030 pääsemiseksi	Mittarit: 1. Asiakasryhmä- ja toimintokohtainen asiakastyytyväisyys vuosittain 2. laskuttamattoman veden osuus verkostoon pumpatusta vesimäärästä, tavoitetaso 2024: enintään 19 %

Omistajaohjaustavoitteiden muuna omistajalinjauksena esitettiin, että kuntayhtymän vuoden 2024 osalta valmistelussa otetaan huomioon peruspääomalle maksettava 1 %:n korvaus ja vuodesta 2025 alkaen 1,5 %:n korvaus. Lisäksi jatkossa voidaan nostaa tavoitteisiin kumppanuusindeksin toteuttaminen, jossa olisi erikseen jäsenkuntien (ym.) substanssikumppanit ja toisaalta omistajaohjaukseen liittyvät kumppanit. Indeksi voisi olla tarkoituksenmukaista toteuttaa, vaikka sitä ei otettaisikaan operatiivisluonteisena asiana osaksi omistajaohjaustavoitteita.

Pääkaupunkiseudun omistajaohjaustavoitteiden mukaan HSY:n tulee tavoitella vähintään 1,5 % tuottavuuden nousua vuosittain. Yksi tavoitteeseen liittyen kirjatusta mittareista on HSY:n tuottavuusohjelman toimeenpano, toiminnan selkeä suuntaaminen

perustehtävään, investointiohjelman mitoitus sekä muut tarvittavat toimenpiteet talouden tasapainottamiseksi niin, että tarve vesihuollon tariffien reaalisille hinnankorotuksille pystytään hillitsemään.

Toiminta- ja taloussuunnitelman mukaan suunnitellut vesihuollon hinnankorotukset suunnitelmavuosille 2024–2026 ovat inflaatio 2 % ja reaalikorotus 4 %. Vantaa pitää hinnankorotuksia maltillisina vallitsevassa markkinaympäristössä ja näin ollen ne ovat omistajapolitiittisten linjausten mukaisia. HSY:n tulee pyrkiä kattamaan investointeihin liittyvät korotustarpeet mm. kehittämällä tuottavuuttaan toteuttamalla laatimaansa tuottavuusohjelmaa sekä tarkastelemaan edelleen kriittisesti investointiohjelmansa mitoitusta sekä kohdennusta eri investointitarpeiden välillä.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi Vantaan päivitetyn resurssiviisauden tiekartan 28.2.2022. Se sisältää tavoitteita, jotka kytkeytyvät HSY:n toimintaan kiertotalouden, päästölaskennan, ilmansuojelun ja ilmastoneuvonnan osalla. Kaupunki on liittynyt EU:n Green City Accord -sitoumukseen, jossa on tavoitteita puhtaan ilman ja veden sekä kiertotalouden ja jätteiden lajittelun osalla. Tavoitteissa on paljon HSY:n vastuulla olevaa toimintaa.

Hiilineutraalisuus ja resurssiviisaus ovat kaupungin uuden strategian, Innovaatioiden Vantaa 2022–2025, yhtenä keskeisenä painopisteenä. Se sisältää muun muassa tavoitteen, että vuonna 2025 yhdyskuntajätteen kierrätysaste on 60 % ja Vantaan alueen jätteiden määrästä on tieto saatavilla. Vantaa on sitoutunut Circwaste -edelläkävijäkuntana kiertotalouden ja valtakunnallisen jättesuunnitelman tavoitteisiin. HSY:n asettamat kierrätysastetavoitteet ovatkin oikeansuuntaisia ja mahdollistavat Vantaan omien tavoitteiden saavuttamisen. Vantaa toteaa ilolla, että HSY on saanut vihdoin ensimmäisiä tuloksia kuntakohtaisesta seurannasta, vaikka seurannan luotettavuutta tuleekin parantaa. Vantaalaiset osoittautuivat kierrätyksessä pääkaupunkiseudun heikoimmaksi. Kierrätystavoite (yhdyskuntajätteen ja kotitalousjätteen osalla) on jäämässä koko alueella alle kaikkien tavoitteiden. Vuoden 2024 osalla kotitalouden osalla on tavoitetta alennettu 52 prosenttiin (vuoden 2023 tavoite on 56 %). Kierrätystavoite ei ole viime vuosina noussut, joten siihen tulee panostaa huomattavasti enemmän resursseja, selvittää esim. alueellisia eroja sekä pyrkiä kehittämään kierrätysasteeltaan heikoimpia alueita.

HSY:llä on suuri merkitys kaupungin kasvihuonekaasupäästöjen tuottajana ja siksi on keskeistä, että päästöjä vähentävät toimet ovat investointiohjelmassa merkittävällä painoarvolla. HSY:lle on asetettu omistajaohjaustavoitteeksi ympäristövastuullisuuden kehittäminen, jossa keskeisinä mittareina ovat kasvihuonekaasupäästöjen määrä HSY:n omassa toiminnassa ja ulkoisissa palveluissa (tavoitetaso 2024: enintään 92 000 t CO₂-ekv) sekä hiilineutraalisuussuunnitelman toteuttaminen hiilineutraalisuustavoitteeseen 2030 pääsemiseksi. Tämä on keskeistä myös Vantaan kaupungin hiilineutraalisuustavoitteen 2030 toteuttamiseksi. Talous- ja toimintasuunnitelmaluonnoksessa ei ole esitetty, että HSY tavoittelisi omistajaohjaustavoitteen mukaisesti hiilineutraalisuutta v. 2030. HSY:n tavoitteena vuodelle 2030 on, että HSY:n kokonaispäästöt (t, CO₂-ekv/a) ovat -67 % vuoden 2016 tasosta. Vantaa esittää, että HSY:n tulee

omistajaohjaustavoitteen mukaisesti laatia oma suunnitelmansa hiilineutraalisuustavoitteen 2030 saavuttamiseksi. Vantaa toteaa, että vuodelle 2024 HSY on tunnistanut hiilineutraalisuushjelmassaan sekä kiertotalouden osalla hyviä ja kannatettavia toimenpiteitä. Myös luonnon monimuotoisuuden edistäminen on tunnistettu osana lähiympäristöstä huolehtimisen strategista päämäärää, joka edellyttää vielä konkreettisia toimia HSY:n toiminnassa.

Vantaan kaupunki pitää tärkeänä HSY:n ilmastoinfon toimintaa ja, että sitä on aloitettu tiivistämään kuntien kanssa. Erityisesti hankeyhteistyö on ollut hedelmällistä. Vantaa on kuitenkin edelleen huolissaan ilmastoinfon henkilöresursoinnin riittävydestä ja kuinka neuvonta tavoittaa erityisesti neuvonnan kannalta heikoimmin saavutettavat kohderyhmät. Vantaan omat ilmastoneuvonnan resurssit ovat pienet ja siksi keskitetty ilmastoneuvonta on ollut tärkeää ja resurssitehokasta.

HSY:llä on käynnissä älykkäiden järjestelmien ja paikkatiedon hyödyntämisen hankkeita. HSY:n ja jäsenkuntien yhteistyön kehittäminen ja investointi- sekä saneerauskohteiden tietojen ja investointiohjelmien järjestelmällinen välittäminen osapuolten kesken lisää synergiaetuja ja vähentää asukkaiden kokemia katujen ja vesihuoltolinjojen rakennusaikaisia haittoja. Molempien osapuolten paikkatietojärjestelmien kehitystyössä on ensisijaisen tärkeää varmistaa järjestelmien ja tietojen yhteensopivuus ja siirrettävyys jatkossakin mm. avointen rajapintojen kautta.

Tulevina vuosinakin Vantaan asuntorakentaminen tulee painottumaan olemassa olevien asemakaava-alueiden täydennysrakentamiseen. Se osaltaan helpottaa vesihuollon uudisrakentamisen kustannuspaineita, koska tarvittava perusinfra on pääosin jo rakennettu

Vantaan kaupunginvaltuusto hyväksyi Vantaan ensimmäisen raitiotielinjan toteuttamisen. Ratikan pituus on noin 19 km ja sen rakennustöiden on suunniteltu alkavan syksyllä 2024. Hankkeen suunnittelu jatkuu edelleen ja hankkeesta aiheutuu merkittäviä johtosiirtoja vuosina 2024–2029. Siirtojen määrä ja tarve tarkentuvat suunnittelun edetessä, mutta tällä hetkellä arvio HSY:lle kohdistuvista siirtokustannuksista on noin 50 miljoonaa euroa. Siirtotöistä laaditaan erillinen sopimus. Syksyn 2023 aikana HSY:n kanssa neuvotellaan myös kuntayhtymän mahdollisesta osallistumisesta yhtenä tilaajaosapuolena ratikan allianssihankintaan.

Kaupunki on viime vuosina saanut paljon negatiivista palautetta eräiden HSY:n vesihuoltolähtöisten rakennusurakoiden kestoajoista sekä työnaikaisten liikenteenjärjestelyn laadusta. Kaupunki toivoo, että HSY panostaisi jatkossa vesihuoltolähtöisten rakennusurakoidensa valvontaan, koska laajat ja pitkäkestoiset rakennusurakat vaikuttavat suuresti kuntalaisten ja yritysten arjen sujuvuuteen. Sekä kaupungin ja HSY:n yhteinen etu on, että rakennustyöt sujuvat mahdollisimman juohevasti.

HSY:lle asetettu omistajaohjaustavoite vesihuollon toiminnan parantamisesta sisältää mittarin laskuttamattoman veden osuudesta verkostoon pumpatusta vesimäärästä. Tavoitetasona on

vuonna 2024 enintään 19 %. Vantaan kaupunki pitää tärkeänä, että tämä omistajaohjaustavoitteen 19 % tavoitetaso pystytään saavuttamaan myös tulevina vuosina.

HSY:n omistajaohjaustavoitteeseen vesihuollon ja jätehuollon toiminnan parantamisesta liittyy myös asiakastytyvyyden parantuminen. Vantaa esittää, että HSY:n tulee suunnitelmakaudella pyrkiä parantamaan asiakas- ja toimintokohtaista asiakastytyvyyttä vuosittain.

Kuntaosuuksilla katetaan pääosin seutu- ja ympäristötiedon tehtävien hoidosta aiheutuvat kustannukset. Ilmastoinfon toiminta katetaan HSY:n ja jäsenkuntien välisen sopimuksen mukaisesti kuntaosuuksilla sekä osittain EU:n hankerahoituksella. Ilmastoinfo siirrettiin vuonna 2022 osaksi Seutu- ja ympäristötiedon organisaatiota, mutta se on esitetty HSY:n talous- ja toimintasuunnitelmassa edelleen erillisenä. Seutu- ja ympäristötiedon tulosalueen aiempien vuosien ylijäämäisistä tuloksista kertynyt kumulatiivinen ylijäämä on hyvitetty laatimalla tulosalueen budjetti alijäämäiseksi siten, ettei kuntaosuuksia laskuteta täysimääräisinä. Vuoden 2023 tulosennusteen mukainen kumulatiivinen ylijäämä, yhteensä noin 0,522 miljoonaa, on kohdistettu täysimääräisesti suunnitelmakaudelle etupainotteisesti kuntaosuuksia vähentäväksi. Vantaa hyväksyy vuodelle 2024 esitetyn kuntaosuuden n. 1,018 milj. euroa (n. 0,980 milj. euroa v.2022).

Kaupunkiympäristön toimiala ilmoittaa, että ensi vuotta koskevassa rakentamisohjelmaluonnoksessa on varauduttu toteuttamaan HSY:lle vesihuollon rakennushankkeita yhteensä noin 6,1 miljoonalla eurolla. Rakentamisohjelmassa ei ole otettu huomioon HSY:n toimittamien vesihuollon putkimateriaalien kustannuksia, joita kaupunki ei laskuta HSY:ltä. Investoinnin lisäksi HSY:n tulisikin ottaa putkimateriaalien hankinta huomioon omassa talousarviossaan. Lisäksi Vantaa on talousarviossaan varautunut myymään suunnittelu- ja rakennuttamispalveluja HSY:lle noin 1,2 miljoonalla eurolla.

VANTAAN KAUPUNGINHALLITUKSEN KONSERNIJAOSTO